

YTTRANDE

2022-10-28

Dnr U2022/02457

Elevernas riksförbund
Norr Mälärstrand 24, 112 20 Stockholm

I mål – Vägar vidare för att fler unga ska nå målen med sin gymnasieutbildning (SOU 2022:34)

(dnr U2022/02457)

Sammanfattning

Elevernas riksförbunds övergripande uppfattning är att de förslag som presenteras i utredningen endast kommer att bidra till att en liten del av eleverna får bättre förutsättningar att nå målen med sin gymnasieutbildning.

Det är Elevernas riksförbunds bedömning att de två huvudförslag som presenteras förvisso har relativt stor möjlighet att lyckas; dock handlar förslagen inte om att åtgärda de faktorer som i störst utsträckning bidrar till att eleverna inte når målen. Det är anmärkningsvärt att man varken lyfter åtgärder för en stärkt elevhälsa eller presenterar förslag för att lösa personalbristen för att fler elever ska nå målen i gymnasiet. Detta när man vet att det är dessa två faktorer, tillsammans med tidiga insatser och tillgång till särskilt stöd, som är nyckeln till att fler elever når målen. Det är dessutom de åtgärder som eleverna själva förespråkar.

Elevernas riksförbund välkomnar de satsningar som utredningen presenterar inom området för studie -och yrkesvägledning. Detta har vi från elevhåll länge efterfrågat och satt högt på dagordningen. Trots att utredningen lyfter vikten av studie- och yrkesvägledning saknar vi däremot resonemang kring hur den rådande bristen på studie - och yrkesvägledare ska åtgärdas och hur bristen kan påverka de krav man ställer på yrkesgruppen. Därtill efterfrågar Elevernas riksförbund konkreta förslag på hur studie - och yrkesvägledningen kan komma in tidigt i elevens utbildning.

Vi delar utredningens bild av ett behov av att underlätta övergången från gymnasiet till komvux och tycker på det stora hela att utredningens förslag är bra. Däremot ställer vi oss frågande till varför man har valt att satsa på hur man ska hjälpa elever att nå målen efter avslutad gymnasieutbildning istället för att fokusera på vilka insatser som krävs för att eleven ska nå målen i gymnasiet.

Elevernas riksförbund tillstyrker:

- att en definition för sammanhållna yrkespaket som kan tillämpas inom introduktionsprogrammen ska skrivas in i skollagen, att de lokala programrådets ansvar även ska omfatta yrkesutbildning på introduktionsprogram
- införandet av en skyldighet att hålla avslutande vägledningssamtal med alla elever som väljer att avsluta sin gymnasiegång, att bestämmelsen om undantag från behörighetskraven till komvux lyfts från förordning till skollagen
- att bestämmelserna om SYV tydliggörs, att arbetet ska bedrivas på individ-, grupp- och skolenhetsnivå och i samverkan med övrig personal, samt att studie- och yrkesvägledning blir en del av det systematiska kvalitetsarbetet

Vidare kommentarer och synpunkter

1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i skollagen (2010:800).

5 Yrkespaket - En möjlig väg till arbete för vissa elever på introduktionsprogram

5.6.1 Yrkespaketets roll i gymnasieskolan behöver förtydligas

Elevernas riksförbund delar utredningens bild att yrkespaketets roll i gymnasieskolan behöver förtydligas och vill understryka vikten av att man i en ny översyn samlar in åsikter och tankar från de elever som skulle beröras av en eventuell implementering.

5.6.3 Åtgärder för att öka kunskapen om yrkespaket

Elevernas riksförbund anser att det är av yttersta vikt att det finns en bred förståelse för tillämpningen av nationella yrkespaket inom ramen för introduktionsprogrammen och ser positivt på att ge Skolverket i uppdrag att implementera yrkespaketen på nytt inom introduktionsprogrammen.

5.6.4 Definition av yrkespaket

Vi välkomnar att man vill förtydliga definitionen av yrkespaket och att skolverket får i uppdrag att se över yrkespaketen ännu en gång.

5.6.7. Ytterligare reglering av introduktionsprogrammen bör utredas

Elevernas riksförbund tillstyrker förslaget om att regleringen för introduktionsprogrammen måste ses över och klarläggas.

Idag läggs stort ansvar på den enskilde eleven att orientera sig i och förstå introduktionsprogrammets upplägg, något som många elever upplever komplicerar skolgången ytterligare. Dagens introduktionsprogram är för spretiga och många elever upplever att syftet med deras utbildning är otydligt.

6 Underlätta övergångar mellan gymnasieskola och komvux

6.6.1 Skyldighet att erbjuda avslutande vägledningssamtal

Elevernas riksförbund tillstyrker utredningens förslag om att i lag fastslå skolans skyldighet att erbjuda elever som riskerar att inte nå målen eller har valt att avsluta sin gymnasieutbildning ett avslutande vägledningssamtal.

Däremot anser Elevernas riksförbund att det inte är en tillräcklig åtgärd för att komma till bukt med problemet med de elever som inte når målen i gymnasieskolan. Att först koppla in studie- och yrkesvägledare när eleven är i ett kritiskt läge kommer ge mindre effekt än om vägledningen kopplas in tidigare. En lydelse om kontinuerlig studie- och yrkesvägledning som fångar upp elever som saknar förutsättningar för att nå målen redan i början av gymnasiet vore mer önskvärt.

Som tidigare påpekat lider dagens elever redan av konsekvenserna av bristen på studie- och yrkesvägledare i landet. Många elever vittnar om knapp eller obefintlig tillgång till studie- och yrkesvägledning på såväl högstadiet som gymnasiet. Elevernas riksförbund anser att det finns en risk att de avslutande vägledningssamtalen sinar i kvalitet till följd av personalbristen och då snarare blir kontraproduktiva. För att förslaget ska kunna genomföras med lyckat resultat behövs kompletterande satsningar med åtgärder för att lösa den rådande bristen på studie- och yrkesvägledare.

I den föreslagna lydelsen i Skollagen (2010:800) 15 kap, 20 a § har utredningen lagt fram en skrivelse om att vårdnadshavare ska ha möjlighet att delta vid ett avslutande vägledningssamtal. Elevernas riksförbund ser en risk med att vårdnadshavares närvaro kan påverka elevens möjlighet att tala fritt och ärligt med studie- och yrkesvägledaren och föreslår att utredningen titta på möjligheterna att formulera sig på ett sådant sätt att eleven garanteras ett eget samtal med studie- och yrkesvägledare samtidigt som vårdnadshavare får den insyn och information de behöver. Detta blir särskilt viktigt för elever vars familjesituation är en bidragande faktor till att de riskerar att inte nå målen eller väljer att avsluta sin utbildning.

7 Andra åtgärder – bättre förutsättningar inför gymnasievalet och större flexibilitet i vissa stödåtgärder

7.3.1 Bestämmelsen om studie- och yrkesvägledning ska förtydligas

Elevernas riksförbund välkomnar att utredningen lägger fram förslag på satsningar på studie- och yrkesvägledningen. Däremot har vi kommentarer på de förslag som presenteras.

Elevernas riksförbund har svårt att se att den föreslagna formuleringen som specificerar elevens rätt till studie- och yrkesvägledning kommer leda till märkbara förändringar i dagens situation. Det räcker inte att skriva in elevers rätt till studie- och yrkesvägledning utan det krävs en specificering av i vilken utsträckning eleven ska ha tillgång till studie- och yrkesvägledning och skärpta behörighetskrav för studie- och yrkesvägledare.

För att garantera en kvalitativ och mer likvärdig studie- och yrkesvägledning vill Elevernas riksförbund se att behörighetskraven för studie- och yrkesvägledare skärps och att man inför ett legitimationskrav för yrket.

7.3.2 Det behövs mer kunskap om stöd i gymnasieskolan

Elevernas riksförbund delar utredningens problembild om att många elever idag inte får det stöd de behöver och har rätt till för att klara skolan. Elevernas riksförbund välkomnar utredningens förslag om att undersöka hur särskilt stöd fungerar och brister idag.

7.3.3 Förlängd undervisning ska beslutas inom ett åtgärdsprogram

Elevernas riksförbund ser positivt på att en elev som får förlängd undervisning får det inom ramen för ett åtgärdsprogram för att på så vis kunna garantera att det finns en plan för hur eleven ska nå målen och se till att det sker en strukturerad uppföljning av elevens prestationer.

7.3.4 Förutsättningar för att bedriva distansundervisning

Att tillämpa distansundervisning som metod vid behov av särskilt stöd ska vara en sista utväg. Närundervisning med tillgängliga lärare och andra stödresurser är avgörande för elevens motivation och prestation i många fall. Om särskilt stöd ska göras mer tillgängligt på distans bör det utredas nog hur det kan utföras och utformas på bästa sätt utifrån elevernas behov och önskemål.

Stockholm 28 oktober 2022

Chiara Bergmark, Förbundsordförande,
Elevernas riksförbund